Пятрас Камінскіс помер за два дні до Нового року. Три з половиною доби він пролежав у районній лікарні, так і не прийшовши жодного разу до пам’яті.

Саша Мельник, останній, хто бачив Пятраса живим, розповідає, що за дві хвилини до нещастя той насвистував собі щось веселе. Вони вдвох вилізли на дах караулки, аби поправити телевізійну антену, бо з Одеси саме показували "Біле сонце пустелі" — улюблений фільм наших космонавтів.

Дивитися телевізор у караульному приміщенні забороняється. Та що там дивитися — його взагалі не повинно там бути! Але в нашій частині на це ніхто не зважав — до пори. Після смерті Пятраса бійці самі принесли телевізор у штаб разом зі злощасною антеною. Тепер наш командир у вільний від настойоблих службових обов’язків час оглядає улюблену передачу "Людина і закон".

Хоча, власне, злощасною була не антена, а труба. Труба стояла на даху караулки, вона була зле прикріплена і хиталась. Не далі як за тиждень до тієї ночі ми посилали когось із молодих визирати, чи не йде дембель, і він — молодий — теж вилазив на оту сучу трубу, але нічого не трапилося. Це ще одне свідчення того, що у всякого своя доля і від неї не втечеш, як воно й вийшло з Пятрасом.

Саша Мельник, якщо йому вірити, передчував щось недобре. "Я жопой чуствовав", — каже нині Саша. Отож коли тіло Пятраса вже виносили зі службового виходу районної лікарні, Саша розповів Манукяну, як хотів затримати бідолаху і не пустити його до тієї труби, що до неї була причеплена антена. Але Пятрас лише насвистував собі щось веселе. А ще він сказав: "Не сци, з нами, німцями, всьо буде чікі-пікі!" (Прибалтів у нас називали німцями, і вони не ображалися, ба навіть пишалися цим.)

Саша каже, що то були останні Пятрасові слова. Труба захиталась і на мить перехилилася, мов Пізанська вежа, Пятрас упав з неї навзнак на бетонний дах караулки, а труба впала на нього.

Про те, що труба перегнулась, як Пізанська вежа, саме як Пізанська вежа, Саша чомусь повторює завжди, коли розповідає ту історію. Мабуть, і на допитах він так само про це казав. Саша закінчив інститут, він багато всякого знає. Але в ту мить він заціпенів, приворожений калюжею крові, що прибувала навколо Пятрасової голови.

Для сержанта Бузенка останні Пятрасові слова були іншими. Він як начальник караулу сидів перед комутатором з кухлем гарячого чаю і малював на постовій відомості голу бабу. Виходячи назовні, Камінскіс підійшов до нього і, сягнувши рукою до кишені, сипонув на стіл кілька м’ятних цукерок: "Посмокчи, шефе!"

Бузенко зиркнув на нього знизу і прогарчав у відповідь: "А цукор? Давай, бо в морду вчіплюся!"

Це був жарт. Камінскіс ошкірився і витягнув з кишені три кубики рафінаду: "Більше не маю. Бля буду, Кеннеді!" Тому що ми називали сержанта Бузенка Кеннеді.

І то були останні слова, які Бузенко почув від Камінскіса.

Дві хвилини по тому сердега вже вилазив на дах караулки і, якщо вірити Саші Мельникові, насвистував собі щось веселе. А ще через дві хвилини всі ми почули, як на даху щось завалилося.

"Мабуть, єлданулися", — сказав сержант Бузенко, сьорбнувши чаю.

І щойно коли Саша Мельник закричав не своїм голосом, ми кинулися надвір.

Стягувати з двометрової висоти вісімдесят кілограмів безвладного тіла, з якого булькає кров, того самого тіла, яке щойно сиділо поруч з нами, дивилося телевізор, перділо вголос і частувало всіх цукерками, а зараз тільки посіпується і все — справа невдячна. Надто коли у всіх дрижать руки й коліна, а головами бродить жах. Тривало це страх як довго і для стороннього ока виглядало б, напевно, страх як смішно. Але врешті ми з ним, з отим тілом, упоралися. Бо ж усі без винятку були зухами і стріляними горобцями на другому році служби.

Пятраса поклали в комутаторній на простелений брезентовий плащ. Годину тому Манукян у тому плащі стояв на посту. І навіть залишив у кишені пачку сигарет з фільтром. Плащ просякнув кров’ю за лічені хвилини. Пізніше його хотіли випрати, але так ніхто й не зважився і навіть молодих не хотілося до цього змушувати. Але перш ніж викинути його на звалище за третім постом, молоді знайшли в кишені пожмакану, всю в засохлій крові пачку "Стюардеси". До речі, Манукян ніколи більше не купував цієї марки. Манукян дуже вразливий і блідне як стіна від самої тільки згадки про кров.

Ми всі згадали про Пятраса, коли ще пізніше побачили рештки того плаща в автопарку: його порвали на ганчірки з метою технічного обслуговування машин.

Коли у штабі почули про те, що в нас трапилося, і викликали з райцентру швидку, Бузенко вже знав, що і як йому слід говорити, щоб не залетіти під суд і на зону. Та й Саші Мельникові Бузенко встиг утовкмачити, які слід давати свідчення. І все ж Саша й далі дрижав, ніби у пропасниці, а земляк потерпілого Бубеніс навіть плакав. Він узагалі був дивний, той Бубеніс. Ніколи не чіпав молодих і завжди сам підшивав собі комірці.

Незадовго до того проісшествія, а точніше, за два дні до нього, сержант Бузенко подивився в райцентрівському кіно польський фільм "Знахар", у якому розповідається про підневільне життя незаможного селянства в панській Польщі. Дивлячись на прибитого Камінскіса, наш

Кеннеді згадав, як героїня фільму розбилася на мотоциклі і проламала собі череп.

"Мабуть, у нього те саме", — сказав він лікареві швидкої і кивнув на тіло Пятраса, що без перерви сіпалося. Без перерви, але все рідше.

"Подивимось", — відказав лікар, ніби якийсь телемайстер, котрому кажуть, що от чомусь телевізор перестав показувати. Його білий халат був накинутий поверх шуби зі штучного хутра, хоч надворі й не було аж так зимно — близько нуля.

Машина помчала, шалено розкидаючи грязюку з-під коліс. А нас усіх, ясне діло, зняли з караулу, замінивши невиспаним другим взводом. До ранку ми викурили все, що було в казармі, і позасинали десь аж о п’ятій. О сьомій в частині вже нишпорили всілякі військові і невійськові експерти, і закрутилося.

Три з половиною доби ми чергували в лікарні коло Пятраса, але він усе ж помер. Шкода, Він був такий незлий хлопець, щиросердий і простий. Розслідування дійшло висновку про нещасний випадок з вини самого потерпілого. Кажуть, ніби розтин показав, що в нього були відбиті легені й печінка, тобто справа була не тільки в проламаному черепі. Лікарі й не здогадувалися про це, так що помер він, можливо, й не від голови.

Кажуть також, ніби Бузенко стояв перед командиром на колінах, як тільки той почав тиснути на нього. Мовляв, насправді винен в усьому він як начальник караулу. Хоч урешті командир пожалів сержанта і не став ламати йому життя. Та й відбріхувався той цілком пристойно, не те що Саша Мельник, який, хоч і з верхньою освітою, та все одно дуб дубом — свідчив плутано, весь час вагався і збивався. А всі інші твердили одне: не бачив, не знаю. Так що нікого з нас не посадили. І це найголовніше, бо що б воно помогло мертвому Пятрасові? Усіх нас чекають удома, щоб ми щасливо повернулися.

З лікарні тіло знову доставили в частину, щоб оформити всі документи на перевезення в литовське місто Каунас, а звідти на село, до батьків. Бідолаха лежав у клубі цілий день, тож пізніше вартові третього посту боялися вночі ходити попри клуб. Особливо після того, як Молдаван розказав, що бачив його між дерев, у самій білизні.

Пятраса вирішили спорядити в парадний мундир, і молодий сержант Губан власноруч прасував для нього штани, кітель та сорочку. Але прапорщик Головатюк відібрав ту парадку, мовляв, вона цілком нова і шкода її просто так віддавати на той світ. Замість неї дав іншу — стару й засмальцьовану. І прасувати її вже було ніколи, бо слід було ще забити труну і вкласти її в конверт — великий дерев’яний контейнер захисного кольору, на якому наш ротний писар Варфоломейко красивими літерами білою фарбою вивів адресу Пятрасових батьків і навіть поштовий індекс.

У Литву вантаж повезли потягом, і всі земляки Камінскіса супроводили його. Таким чином їм ще й пощастило Новий рік зустріти вдома. На похороні з наших був тільки Бубеніс, а всі інші навіть не заїхали до Пятрасових старих — навіщо роз’ятрювати людям горе? Щоправда, на вокзалі у Каунасі вони допомогли батькам винести громіздкий конверт захисного кольору. Усю дорогу в поїзді дурнуватий Зеня Шюркус чіплявся до якоїсь курви і вночі пив з нею в тамбурі вино.

Бубеніс каже, що похорон був не надто пишний, але зі священиком, і той щось казав про сина. Тобто про сина, котрого не дочекалися батьки, бо він віддав життя десь далеко від рідної землі. Усі при цих словах буцімто заплакали, а надто Пятрасова дівчина Ґражина. Може, вона згадала, що в день, коли з її хлопцем усе те трапилося, вона з подругою ходила на комсомольську дискотеку.

Потім його поховали. Так, наче й не було Пятраса. Ось і вся історія про його смерть.

Вона поволі забувається, хоч труба і досі лежить на даху караулки, а Манукян не палить "Стюардеси". На вішаку в казармі ще й зараз натикаєшся на стареньку шинелю, хлоркою підписану ПЯТРАС. Тільки от ніхто не одягає її, хоч емблеми з петлиць усе ж повідкручували, та й хлястика собі хтось відфігачив. Напевно, дурнуватий Зеня Шюркус, в якого вічно щось губиться, і він мусить красти в товаришів.

Якось днями штабний сержант-секретник показав нам віддрукований на машинці папірець. То була копія висновку судово-медичної експертизи про смерть рядового Камінскіса Пятраса Домініковича, 1964 року народження, литовця, члена ВЛКСМ, освіта середня.

1984 р.